

Олефір Віктор Іванович
*вчений секретар Київського національного
 університету внутрішніх справ
 доктор юридичних наук, професор*

Подолання корупції в органах виконавчої влади

В українському суспільстві існують проблеми щодо забезпечення та захисту прав і свобод громадян. Так, порушуються громадянські, політичні та соціально-економічні права, а також права біженців, іноземців, осіб без громадянства, службовців тощо, що негативно впливає на стан суспільства та викликає незадоволення громадян та їх недовіру до влади. Наслідком послаблення механізмів органів виконавчої влади стало виникнення негативних явищ у суспільстві. Однією з проблем в діяльності органів виконавчої влади є реформування державної служби, що не завжди здійснюється послідовно. Крім того, в сфері державної служби все ще існують прояви корупції.

Корупція сьогодні розуміється як використання посадовими особами свого службового положення з метою особистого збагачення та підкуп хабарами посадових осіб і політичних діячів. Корупція спричиняє руйнівний вплив на всі сфери життя суспільства, є серйозною перешкодою для реформ в економіці, гальмує становлення ринкових інститутів, перешкоджає надходженню інвестицій. На міжнародному рівні Україна має репутацію корумпованої держави, про що свідчить її незмінно низький рейтинг за рівнем доброчесності, визначений за результатами досліджень, проведених протягом останніх років міжнародними організаціями.

Для здійснення заходів, пов'язаних із подоланням корупції в органах державної влади та запобіганням її виникненню, необхідно чітко уявляти масштаби цього явища. Цьому допомагають дані офіційної статистичної звітності та результати оцінки суспільством відповідних процесів. Офіційна статистика веде облік корупційних правопорушень. Загалом за рік складається від трьох до п'яти тисяч адміністративних протоколів про корупційні правопорушення, вчинені переважно особами, які обіймають посади державних службовців шостої – сьомої категорій.

Останні статистичні дані вказують на зростання корупційних проявів у органах державної влади та збільшення кількості кримінальних справ, які стосуються корупції. За даними Генеральної прокуратури України та Служби безпеки України за січень-травень 2008 р. органи прокуратури направили до суду 705 кримінальних справ, порушених за ознаками корупційних діянь. У 2008 р. до відповідальності за злочини з ознаками корупції притягнуто 452 правоохоронця: 336 працівників органів внутрішніх справ, 94 – податкової служби, 17 – митниць і 5 – прокуратури.

Корупція є неправомірною діяльністю уповноважених осіб, що руйнує один із основних конституційних принципів публічного управління – законність діяльності органів влади. Крім того, корупція спричиняє невдоволення суспільства несправедливістю рішень посадових осіб і беззахисністю перед їхнім свавіллям, підживляє моральні основи суспільства та свідчить про слабкість держави, котра не може ефективно протидіяти цьому явищу. Існування значної кількості корумпованих урядовців перешкоджає створенню та зміцненню насправді правової держави.

Причиною того що правоохоронна система країни не може побороти корупцію є неможливість боротьби із масштабною корупцією. Крім того, це не кримінальна, а системна проблема, тому її повинні вирішувати не тільки правоохоронні органи, але також держава та суспільство.

Сьогодні в Україні відсутнє ефективне законодавство щодо запобігання та протидії корупції, яке б відповідало міжнародним стандартам. Верховна Рада України протягом тривалого часу не розглядає законопроекти, спрямовані на посилення протидії корупції, з питань судової реформи, щодо обмеження депутатської недоторканності. Залишається незадовільним і стан координації та контролю за діяльністю державних органів щодо запобігання та протидії корупції.

Потребує нагального вирішення питання інституційного забезпечення протидії корупції, зокрема, створення спеціалізованого антикорупційного органу з повноваженнями щодо провадження досудового слідства та координації діяльності в цій сфері.

З метою вдосконалення законодавчого регулювання питань відповідальності за корупційні правопорушення необхідно прийняти Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», передбачивши в ньому наступні положення: правові та організаційні засади запобігання та протидії корупції з урахуванням положень міжнародних договорів з цих питань; розширений перелік корупційних діянь, видів корупційних адміністративних правопорушень; поділ корупційних діянь за ступенем суспільної небезпеки на види згідно з відповідальністю, що настає за їх вчинення (кримінальна, адміністративна, дисциплінарна, цивільно-правова); розширений перелік суб'єктів корупції; ефективні заходи щодо запобігання та розслідування фактів корупції; процедуру притягнення до відповідальності за вчинення корупційних діянь вищих посадових осіб держави.